

G A Z E T A

de Transilvania.

ANUL

(CU PREANALTA VOIE.)

AL X-LEA.

N°. 41.

Brashov, 22. Maiu.

1847.

Чѣзма ши карантинеле.

(Брмаре.)

Репортѣриле пе каре ле атинсерѣм пептрѣ чѣзмѣ ши тѣф се пот редѣче аша:

а) Сънт епидемии дитреѣи знде воала пѣ е липичиосѣ, дар есте тотѣш тѣф, асѣелѣ де епидемии се кондиционеазѣ при еспортѣри мѣасматиче (molimoase) ши де ачѣеа се пот арѣта пѣмаи ла локѣл пашѣрии чѣзмеи; дрепт ачѣеа есте апроапе де адеврѣ кѣмкѣ дн Е. дит etc. се пот паѣе мѣлте епидемии де чѣзмѣ дн аста фортѣ, контакиоситатеа се араѣ пѣмаи дн декѣрѣла епидемии.

в) Кѣмкѣ сънт епидемии, знде чѣзма при инфлѣиѣе локале се десвоалѣ ориѣнар пѣмаи дн за пѣнт, ши ши аичи де лок ка липичиосѣ. Чѣзма дарѣ поате фи ла дичепѣт липичиосѣ ши пѣлипичиосѣ, дѣпѣ кѣм адекѣ сънт момѣтеле дн каре се паѣе. Ачѣеаста пѣ о пѣагѣ пичи конгрѣсѣла медиѣилор дн Марѣилиа.

Липичиозеа саѣ контакиѣл чѣзмеи се пѣре а фи маи фипт де кѣт ал тѣфѣлѣ, ши се чер маи мѣлте диле спре стѣрпиреа лѣи. Деакѣ чѣзма се паѣе ориѣнар атѣчѣеа атмосфера аре маре инфлѣиѣѣ дн еа, кѣчи кѣлѣѣра маре (20° R.) ши фригѣл маре стѣрпѣеѣе пѣгрѣшит контакиѣл: кѣнд днѣс чѣзма се паѣе при стрѣпѣлѣтаре атѣчѣеа контакиѣл тот маи слѣвѣеѣе дн ѣенѣраѣиѣ дн ѣенѣраѣиѣ, ши се поате ши стѣѣѣе кѣ тотѣл, де пѣ вор а жѣта репортѣриле дн афарѣ реѣенѣраѣиѣ лѣи, есперипнда пе аѣ лѣвѣѣат, кѣмкѣ чѣзма се поате стрѣпѣрта маи месне ши маи дес при хаине пѣртате (чѣзма че треѣкѣ при Тимѣш ла аѣл 1755, 1813 ши 1829 ла Брашов, ши чеа дн Одеѣа ла аѣл 1837 се пѣскѣ аша) Маи пар, саѣ маи пичи одатѣ при тѣрѣфи, кѣчи деакѣ сънт днтѣмпѣлѣри знде чѣзма се спѣне а фи фост стрѣпѣртатѣ при тѣрѣфи, атѣчѣеа приѣина де вѣпѣ сеатѣ ера дн алт лок. Аша се спѣне кѣмкѣ ла аѣл 1813 се пѣскѣ чѣзма дн Тимѣш дн ачѣеа кѣчи зѣи оаменѣ фѣрарѣ дн вѣтѣкѣл че ера дн кѣрѣѣѣиѣе, днѣс кѣнд се черчетѣ маи де апроапе приѣина, се афлѣ, кѣмкѣ пѣ вѣтѣкѣл, чи о вѣзѣмаѣт молѣпсѣтѣ, че ера аскѣпѣсѣ дн сакѣл кѣ вѣтѣкѣл кѣшѣлѣ атѣчѣи чѣзма. Есте ши ачѣеа пѣтѣгѣѣѣит, кѣмкѣ аерѣл атмосферии стрѣкѣ ши стѣрпѣеѣе ши контакиѣл чѣзмеи пѣгрѣшит; де ва фи днѣс вреѣп лѣкѣрѣ молѣпсѣт трас дѣла инфлѣиѣнда лѣи, атѣчѣеа контакиѣл чѣзмеи аша ка а вѣрсатѣлѣи ѣине маи лѣог, кѣт де лѣог? днѣс пѣ се шиѣ.

De vom privi la a dѣa kondiѣie, pe vom дѣвѣиѣе кѣмкѣ дн Европа кѣрѣѣиѣеасѣ фортареа чѣзмеи ѣенѣтѣкѣ се пѣре де зп веак де доѣ а се фи стѣпс де тот. Дрепт ачѣеа ори кѣт фолосѣл карантинелор Австриа че вате таре ла окѣ, кѣчи чѣзма домѣи де атѣтеа ори ток маи пѣла марѣиѣле дѣрѣи, ва стрѣвѣтѣ пѣла вѣѣле пѣнтѣри ши дн дарѣ, днѣс пѣ се пѣтѣ днтѣнде. Ачѣеаста трѣвѣе се реѣкѣноаѣем ши деспре тѣпѣриле карантине але Рѣмѣниѣи ши Молдавиѣи кѣчи дѣла дѣѣиѣндареа лор ла аѣл 1834, ачѣеаста провинѣии реѣасѣрѣ скѣтѣте де тоатѣ вѣжѣтѣиала че ле асѣпреа де атѣтеа ори пѣпѣ атѣчѣи, ши тѣкар кѣ чѣзма фѣкѣ дн партеа дреапѣ а Дѣлѣрии ла аѣл 1836—37 марѣ пѣрѣѣѣиѣ ши пѣагѣѣе, ва дѣтѣрѣ ши дн зѣеле карантине (Галаѣ), тотѣши пѣ се пѣтѣ лѣгѣи маи де парте. Апои вреа чѣнева а импѣта ачѣст днѣвѣдерат фолосѣторѣиѣ реѣсѣлат а ачѣстор карантѣни кѣ пѣконтакѣиѣиѣиѣиѣ маи марѣи кѣлѣтѣри а пѣтѣпѣтѣлѣи ши а лѣкѣвѣторѣилор дн о парте, ши маи вѣпѣи орѣндѣелѣ медиѣо-полиѣиѣенѣиѣиѣ дн алтѣ парте; саѣ кѣ контакѣиѣиѣиѣиѣиѣиѣ пѣмаи тѣсѣрилор карантѣнѣиѣиѣиѣиѣ, тотѣши фолосѣл карантинелор ачѣстора есте днѣвѣдерат. Реѣсѣлатѣеле карантѣнѣиѣиѣиѣиѣиѣ пе даѣ дарѣ дѣстѣлѣ доваѣ ши деспре липѣа лор маи департе, кѣчи деакѣ дѣпѣ Фѣксер дн карантѣна де маре а Марѣилиѣи чѣзма се ѣѣи дн реѣтѣмп де 17 аѣи де 40 де ори, фѣрѣ се фѣе сѣвѣкѣит маи де парте, атѣчѣеа е днѣвѣдерат кѣмкѣ ачѣеастѣ карантѣнѣ аѣ днѣѣт ѣиаѣа ла ми де оаменѣ.

Алтѣ днтреваре днѣс есте: Оаре пѣ сар пѣтеа тѣкѣшора терѣипѣл карантинелор атѣт пѣптрѣ оаменѣ кѣт ши пѣптрѣ тѣрѣфи, ши пѣ ар фи кѣ пѣтѣиѣѣ а се кѣрѣѣиѣ ачѣѣиѣа маи сѣгѣр, ши маи ѣине, дѣкѣт акѣта, кѣчи карѣи слѣжѣск ла карантѣни шиѣ кѣте гревѣтѣдѣ днтѣмпѣнѣ ла кѣрѣѣѣиѣеа зѣор лѣкѣрѣи, фѣрѣ днѣс сѣ фѣе сѣгѣри кѣ сънт кѣ тотѣл кѣрѣѣѣиѣе. Ачѣеаста есте акѣта днтревареа де ѣиаѣѣ, ши чере а еи деслѣгаре, карѣа дѣпѣ пѣрѣреа поастрѣ преѣкѣт се веде де зѣоарѣ дн теорѣе, пе атѣта е де греа дн пракѣсѣ.

Дѣпѣ пѣрѣреа хѣмѣилор контакѣиле сънт о компѣнѣре де ѣдроѣен (матѣриа аѣеи) карѣонѣиѣ (матѣриа кѣрѣѣѣелѣиѣ) осѣиѣен (матѣриа акрѣлеиѣ) ши азот (матѣриа днѣкѣтѣоаре). днтрѣи хотѣрѣѣт трапорт, фѣрѣ сѣ фѣе тоате тот дѣаѣна. Ка сѣ се стрѣче пѣтерѣеа контакѣилѣиѣиѣиѣ есте дарѣ де липѣсѣ а траѣе при алт трѣп, че ар аѣеа маи марѣ аѣиѣѣтате кѣтѣрѣ зѣл.

din ачестеа елемеите, вреџи елемеит, ши аша аї стрїка компепереа. Спре ачест скоп се рекомъндъ де хемїчї тълте тръпърї адекъ: акремї, сърърї де арцинт виџ, акреала де пьчїоасъ, iodъ, вромъ, матерїї ароматїче, олоаїе звърътоаре ши їудї, фзмъл, ши декоптъл де кафеа. Din ачещеа се дитреџе тълте спре къръдїреа саџ dїсіофекція лъкрърілор дн лазарете, зпеле дпсъ се вџд а пз фї де ажъс, алтеле се аплїкъ кз греџ, ши чер маї тълтъ време ка съ поатъ лъкра ши десфаче саџ десфїнда молїма. Дрепт ачееа зпїї обсерваторї аџ пропъс деосебіте метоаде спре десїфекція лъкрърілор молепсіте дн лазарате, дїптре каре пої вом аръта аїчеа пвмаї пърреа докторалїї франдоз Булард, ши герман Ргунер.

D. Bulard зїче, кџткъ тоате пълъ акъма лъздате, лъпъздате, ши їаръш прїміте мїжлоаче къръдїтоаре адекъ: папачеа мїаста-тїчїлор, хлоръл ши алте препарате, акреала де оцет, де пьчїоасъ, де саре, саџ де салїтръ, фзмърїле ароматїче кз коаже ръшїпоасе, канфорт, скордїшоара, алое, врьдїшоръ, пїперїз, лавандъла, ростарїлъ, жалеа ш. а. съот пзмаї емпїрїче нефолосїтоаре мїжлоаче. Ши деакъ ачестеа мїжлоаче дн фаптъ ажътъ чеџа, атъчеа ачаста се фаче пзмаї прїп пьр-тїчелеле саџ съта змежлїї ши а кълдспей, че петрече авсорбереа звърътоарелор пьрді констїтатїве а мор. Ар фї даръ маї вїне, зїче Dr. Bulard а лъпъда тоате ачестеа мїжлоаче, ши а се цїнеа пзмаї де апъ ши де стълпърътџа рьдїкатъ. Нъмаї ачещї дої medїчї, фїештекаре де сїне сїнгър, саџ дн котъна легътзїоцъ формезъ зпїкъл дн фаптъ къръдїторїз ши спеціфїк мїжлок аспра прїп-чїпълїї чїзмеї. Ел дотемеїазъ ачеста а са пропълере не есперїндъ, ши зїче: „Деакъ лъкрърї чїзмате стаџ маї лългъ време дн апъ, атъчеа еле перд капачїтатеа де а пьтеа дппърді матерїе волпъвїчоасъ, саџ де а о лъдї маї де парте. Din дескрїереа епїде-мїлор де чїзмъ че аџ прьдат Еуропа, vedem кџткъ чїзма съвт інолзїнда амелорестреме а стълпърътџей, адекъ а дпалтеї ши жоасеї, а кълдзроасеї ши фрігзроасеї, че аџ цїпът вреокътеџа зїле асетенеа, тот деазпа де сїне сїнгъръ дпчетъ. Ресълтателе че ле фъкъ Bulard ла а са черчетаре дотърїръ ачест адевър, кьчї атът дн Каїро кџт ши дн Стїрна ши Константїнопол аџ обсерват тот деазпа, кџткъ епїдеміа ста, ши се пердеа де гравъ, кџт дотра температџра атъсврътъ пептръ орї че цїлвт, адекъ кџт температџра 6—8 зїле аръта 26—28° P.“ Аша зїче Bulard, дпчетъ чїзма дн Москва ши Лондра де сїне сїнгъръ, кџт дпченъ а скъдеа тем-ператџра.

(Ва зрма.)

БЪГАРИА.

Пеџа, 25. Маїз. Дпалта поръкъ че аџ ешїт пептръ де а пз се скџте вџкате дн афаръ дн монархїе, аџ фъкът пептръ Бугарїа ши аншїт пептръ пласа бменїлор сьрачї чеа маї вџтъ дпїпърїре. Фолоскя еї аџ ши дп-

ченъ а се кьбџде дн тџте пьрділе, дар маї алес дн Пеџа, дн Мошон, ла Agria ши ла Веспрїт, каре ера ветреле зпде спекъландїї концентрасеръ челе маї тълте вџкате, але кьрор преџъ ши пълъ акъм аз скъзът вїпїшор. Семъпътџрїле дн тџтъ Бугарїа, дар маї алес дн Бълнат, пълъ акъм съот дн старе дпвџкъръ-тџре. Дппрецїзрареа ачеста ва ажъта фџрте тълт ла скъдереа преџвїлор, маї вџртос кџ тълдї пропрїетарї ши дотре ачещїа пре-одїї чеї аввдї пълъ акъм п'аџ скоџ вїчї зп фелїз де фькът ла пїаџъ, кз пъдежде кџ пре-џъл ва тот сџї, ши атъчї кьщїгъл ва фї дп-треїт. — Театръл герман се вълдеџе вьр-вътеџе, дн кџт е пъдежде, кџ не ла софр-шїтел лзї Ізпїе ва фї гата. Ар фї пьтџт сџ се зїдеаскъ ши маї кърънд, дакъ пеще дџхрї педпъкџте пз се лъдїа дн дръмъл лзї, каре аџ аџс дџкъ ши пегъверп дн чеџа конфџсіе.

АВСТРИА.

Вїена. Дотре чеї 48 тьдъларї прї-марї аї повеїакадемїї де арте ши щїнде дп-презнате че с'аџ дџфїндат дн Вїена, ши де каре тџте жьрналеле помепеск кз тълтъ лавъ, vedem дотре алдїї ши не кьпоскџтел постџ исторїк гр. I. Keméni ши не гр. Іосїџ Телекі. Ачестъ академїе а артелор ши а щїнделор дппрезнате констъ дн 48 тьдъл-ларї актъллї, дїптре карїї 24. се аџъ кз ло-кзїнда дн Вїена, дїптръш президент, каре ла тодї треї ані аре сџ се аџаџ дн поџ, дїп-тръш вице-президент ши дої секретарї. Нъмъ-ръл тьдъларїлор опорарї пз ва трече вїчї одатъ весте 24. Спре дотїмпїнареа келъџе-лелор с'аџ хотърџт а се да не тот анъа 40,000 фїорїнї арцинт дн вїктїерїа статъллї. Din ачещїа президентъл ва траџе о платъ анъалъ де 3000 фїорїнї арц., вице-президентъл 2500, секретарїл прїмар 2000, їар ал доїле 1500 фїорїнї арцинт. Патентъл есте дат дн 14. Маїз ал анълзї кьргъторїз. Іостїтџтал а-честа фаче епокъ дн апалеле исторїеї лїтера-тџрей ши адаогъ зп поџ діамант ла певещеџї-тџреа корџнъ че'шї аџ съпат преа вџпъл по-стръ монарх дн ініміле сьпвшїлор сџї прїп-дпайнтареа кълтџрей де кареа се дпсџфле-џеџе.

Дотре реформеле челе маї пџъ че съот а се дптрепїнде дн прївїнда мїлідїеї, се пь-търъ ши дпвџпътџдїреа пльдїлор анъале че траг докторїї мїлітарї, ши каре пълъ дн мїпътъл де фаџъ, ера кам еспїнтене. Де есте чїнеџа вреднїк де платъ вџпъ, докторїї ос-тъшїмеї пегрешїт кџ съот, ва зпїї че'шї пе-трек зп пьмър фьзмос де ані пептръ кьдї-гареа дпломелор докторїчещї.

ЦАРА РОМЪНЕАСКЪ.

Бъкьрещї. (Дџпъ Вестїтор) Дп мїні-стерїл Цџрей ромънещї с'аџ фъкът модїфї-кадїї дпсептџтџре. D. Em. Бълеанъ кз ранг де m. ворнїк дн секретар де стат се фъкъ мїністръ ал дрептъдїї; D. Алесандръ Вїлара дн мїністръ ал дрептъдїї ажъссе ал тревїлор дн лъзптръ; m. логџф. Конст. Корасекъ мї-

